

Esikrit. lsto 12/2.2.1988

M

VALKEAKOSKI VOIPAALA SÄÄKSMÄEN LIITTYMÄ

Rautakautisen muinaisjäännösalueen
koekaivaus 1986

K. Katiskoski

Sisällysluettelo

	sivu
JOHDANTO	1
KAIVAUSPAIKAN ESITTELY	2
KAIVAUSPAIKAN SIJAINTI JA TOPOGRAFIA	2
KAIVAUSTYÖ	2
TUTKIMUSTULOKSET	3
LUETTELO KARTOISTA, NEGATIIVEISTA JA DIAPOSITIIVEISTA	4
PERUSKARTTAOTE	
YLEISKARTTA JOSSA VAAITUSLUVUT 1:1000	
KUVATAULU	

JOHDANTO

Koska TBL:n Sääksmäen liittymän leventämissuunitelma koski Rapolan muinaisjäännösalueetta katsoi museovirasto tarpeelliseksi suorittaa koekaivauksen alueella ennen rakennustöiden aloittamista. Kaivausalueen läheisyydessä tunnetaan runsaasti rautakautisia kiinteitä muinaisjäännöksiä, kalmistoja, asuinpaikkoja, uhrikiviä sekä irtolöytöjä. Rapolan muinaislinna sijaitsee 600-800 metriä kaivausalueen pohjoispuolella. Koekaivaus suoritettiin allekirjoittaneen johdolla 16.-27.6.1986 välisenä aikana. TVL:n Hämeen piirin suorittamat kokonaiskustannukset olivat n. 23 500 mk. Kartanpiirtäjänä toimi HuK Erkki Renvall Turusta. Kaivausapulaisia oli 3-5 koululaista Valkeakoskelta, Toijalasta ja Lempäälästä.

Helsingissä 18.12.1986

Kaarlo Katiskoski

VALKEAKOSKI VOIPAALA SÄÄKSMÄEN LIITTYMÄ

Koekaivaus

Kylä: Voipaala

Maanomistaja: TVL (haltuunottoalue)

Peruskartta 2132 02 SÄÄKSMÄKI, pain. Hki 1978

Kaivausalueen koordin.: $x = 6787\ 42-69$, $y = 503\ 20-28$ (peruskoordin.)

$x = 6790\ 97 - 6791\ 26$, $y = 341\ 91 - 342\ 00$ (yhtenäisk.)

Kaivausalueelta ja ymp. tulleet löydöt: KM 23514:1-4

Kaivausalueen ympäristöstä aiemmin tulleet löydöt: KM 1063, 2767,

5641:1-2, 6930:1-5, 7089:1-13, 9077:1-2, 12405:1-2, 12693:1-157,

12778, 14722, 14745:1-4, 14785:1-6, 14859:1-4, 14860, 14874, 14892,

14966:1-97, 15098:1-2, 15188:1-90, 16246:1-86, 22355:1-6, 22356,

22357:1-4, 23027:1-5, 23028:1-2, 23029, 23030:1-3, 23031:1-5

Aiempia tutkimuksia alueen ympäristössä: mm. A.M. Tallgren 1916 (Rapolan kalmisto), J. Ailio 1920 (Rapolan linnavuori), S. Pälsi 1942 (Rapolan linnavuoren tark.), J. Voionmaa 1950 (Matomäen-Hirvikallion kalmisto), P-L. Lehtosalo 1960-62 (Rupakallion kalmisto), A-L. Hirviluodon ja T. Heikkurinen-Montellin tarkastuksia, E. Sarasmon inv. kertomus v:lta 1945.

KAIVAUSALUEEN SIJAINTI JA TOPOGRAFIA

V. 1986 koekaivaus sijoittui Helsinki-Tampere-tien (3-tien) ja Sääksmäelle vievän paikallistien risteysalueelle, kaikkiaan 300 m matkalle (k. 1, diaposit. 12001). Kaivausalue oli eteläosassa osittain kallio-pohjainen, keskialueella tien länsipuolista peltomaata ja pohjoisosassa tienleikkauksen yläpuolista loivaa mäenrinnettä. Voipaalan kartanon mailla sijaitseva uhrikivi ja asuinpaikka on kolmostien itäpuolella, n. 120 m kaivausalueelta, Rupakallion kalmisto tien kohdalla kaivausalueen pohjoisosasta Valkeakoskelle päin. Kaivausalue sijoittui kokonaisuudessaan 90,5-92 m korkeuteen merenpinnasta ja siten n. 16-17,5 m Vanajaveden pinnasta.

KAIVAUSTYÖ

Jo ennen arkeologisten tutkimusten aloittamista oli TVL ryhtynyt tien levennyksen raivaustyöhön: Eteläosassa oli kalliota kuorittu ja osin

louhittu (k.l, diaposit. 12001 etualalla ja tien itäpuolella oik.). Kaivaustyö aloitettiin paaluttamalla tien molemmille puolille samansuuntaiset linjat 29 m etäisyydelle toisistaan (n. suunnassa SSE-NNW). Linjoille kaivettiin yleensä 8-10 m päähän toisistaan vaihtelevan kokoisia koeruutuja (pääosin 2 x 2 - 2 x 6 m) kaikkiaan 20 kpl. Kaivettu ala oli kaikkiaan n. 117 m. Kiintopisteenä käytettiin alueen eteläosassa kalliossa sijainnutta valtakunnallista korkeuskiintopistettä (91,22 m mpy, kojeen lukema 196). Alueelta piirrettiin yleis- ja vaaituskartta 1:1000.

Koeruudut 4 ja 11 sijoitettiin kallioperäisiin maastokohtiin mahdollisten kallionkoloissa sijaitsevien polttohautausten toteamiseksi. Pääosa aluetta pinnan peltosaven tai humuskerroksen alla oli puhdas sora. Pohjoisosan rinteiden koekuopissa maaperä oli kivistä moreenia. Kaivaustyön lisäksi tarkastettiin tuloksetta läheisten peltoalueiden suurempia maakiviä sekä kalliopaljastumia kuppikivien sekä uhrikuoppien löytöämiäksi. Samoin etsittiin ympäristön peltoalueilta merkkejä asuinpaikasta tai kalmistosta.

TUTKIMUSTULOKSET

Kaivauksessa ei todettu merkkejä kiinteistä muinaisjäänöksistä. Ainoastaan koeruudussa 15 oli todennäköisesti esihistoriallinen (rautakautinen) koristeeton saviastian reunapala. Samasta ruudusta löytyi palaneita savenpaloja (savitiilien kappaleita) sekä aivan resenttiä materiaalia. Muu löytöaineisto oli epämääräisen ikäisiä palaneita saven- ja tiilenpaloja, historiallisen (uuden) ajan ruukunkappaleita sekä mm. liitupiipun katkelma ja pala piitä. Kaivausalueen ulkopuolelta Voipaalan pellolta, n. 30 m tunnetun uhrikiven lounaispuolelta ja n. 100 m kaivausalueen itä/koillispuolelta poimittiin vähäinen rautakautinen keramiikanpala. Tämän löytöpaikka on rautakautista asuinpaikkaa, josta aiemmin tunnetaan löydöt KM 23027:1-4.

Koska Sääksmäen liittymän ympäristön muinaisjäänösten ei todettu ulottuvan koekaivausalueelle, voitiin kohde vapauttaa TVL:n tienlennestyksille. Rakentamisen oli määrä alkaa vielä syksyllä 1986. Työn päätyttyä kaivausalueet peitettiin.

LUETTELO KARTOISTA

Ote peruskartasta 2132 02 SÄÄKSMÄKI, pain. Hki 1978
Yleiskartta 1:1000, jossa vaaitusluvut

NEGATIIVIT

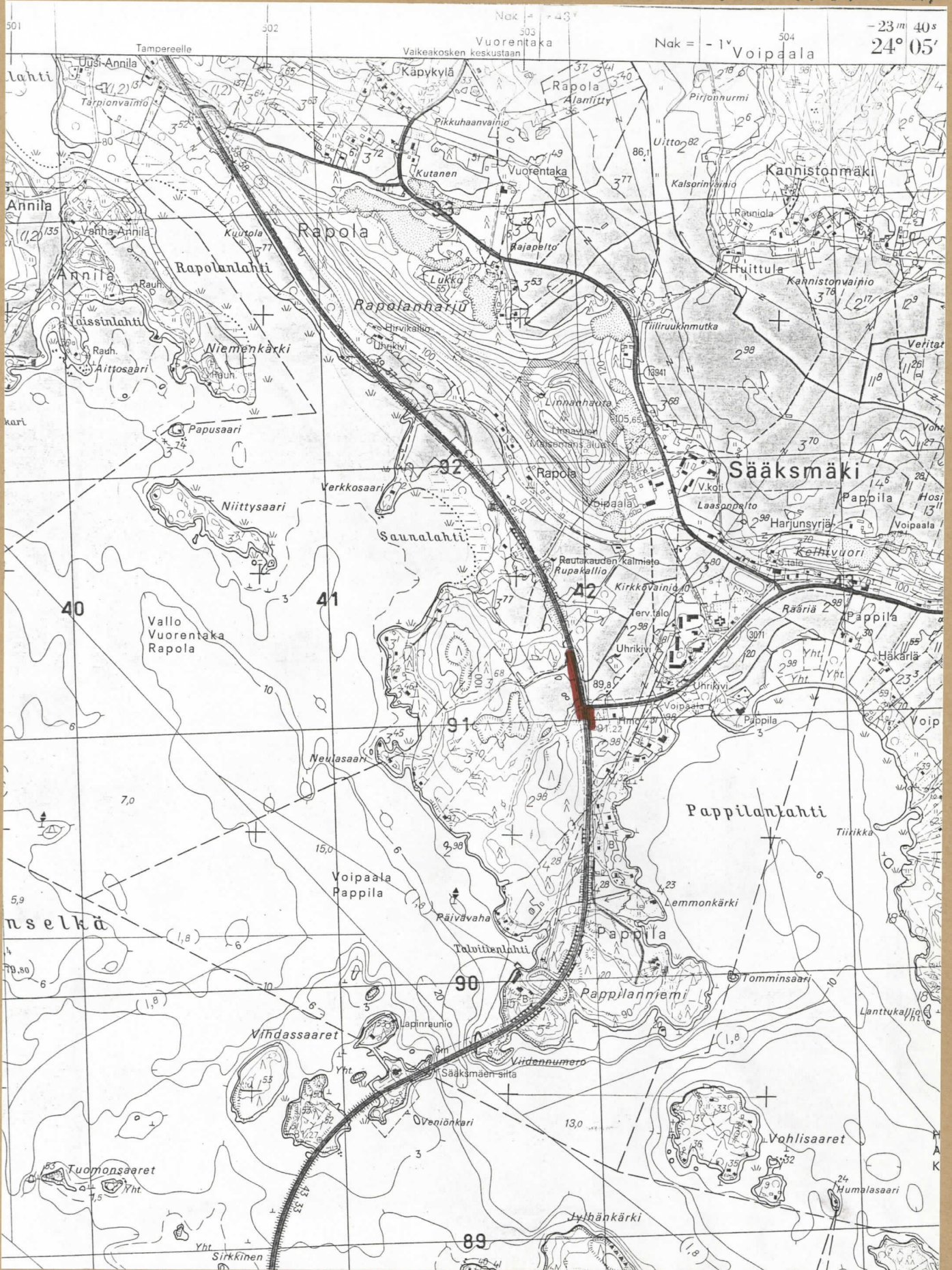
67504-505 k.l. Yleiskuva kaivausalueen eteläosaan, kuv. 3-tien länsipuolelta kohti pohjoista, taustalla Rapolan linnavuori.

DIAPOSITIIVIT

12001 Yleiskuva kaivausalueen eteläosaan, kuv. 3-tien länsipuolelta kohti pohjoista, taustalla Rapolan linnavuori.

VALKEAKOSKI VOIPAALA SÄÄKSMÄEN LIITTYMÄ

OTE PERUSKARTASTA SÄÄKSMÄKI, 1978

KAIVAUSSALLI, KOORDIN. x=6787 42-69; y=503 20-28 (PERUSKOORDIN.)

x=6790 97-6791 26; y=341 91-342 00 (YHTENÄISKOORDIN.)

VALKEAKOSKI VOIPAALA SÄÄKSMÄEN LIITTYMÄ K. Katiskoski 1986

Yleiskartta, jossa koekuopat
vaaituslukuineen

Mk 1:1000

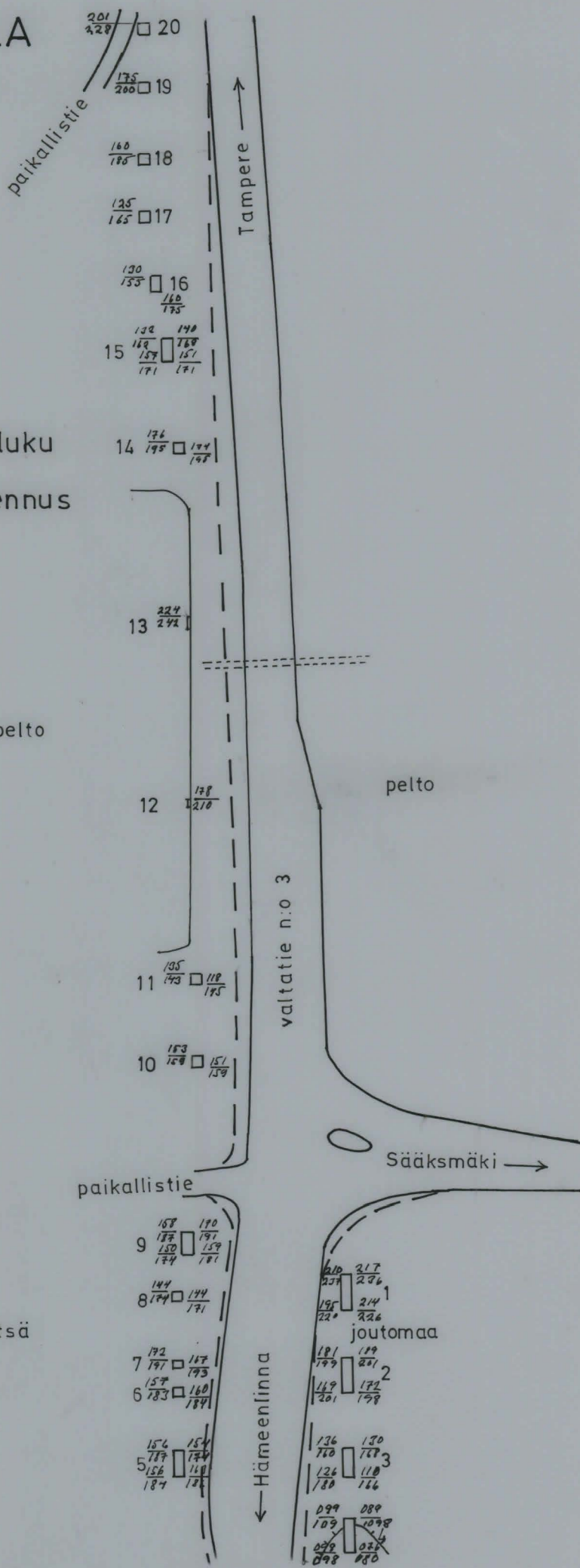
50 m

Kp = 196 = 91,22 m mpy.

5 □ $\frac{140}{168}$ koekuoppa, n:o ja vaaitusluku

--- suunniteltu tielinjan laajennus

piirt. E. Renvall

VALKEAKOSKI VOIPAALA SÄÄKSMÄEN LIITTYMÄ

K.1 YLEISKUVA KAIVAUSSALUEEN ETELÄOSAAN, KUV. 3-TIEN
LÄNSIPUOLELTA KOHTI POHJOISTA, TAUSTALLA RAPO-
LAN LINNAVUORI f. 67504-505